

זהר הקדוש

עם ביאור
הפֿתֿר והפֿבוד

פרשת דברים • שליטת הקליפות במדבר

- שנטעתם, כלומר שחידשתם שם במדבר מעניינים של החודש השביעי הזה. והוסיף רבי שמעון ושאל אותו, **ואמאי אתפרשתון השתא ממדברא למיתני לישובא** - ולמה נפרדתם עתה מלדור במדבר לבוא למקום הישוב. אמר ליה ההוא סבא רבי שמעון, **בשאלתא דא, ידענא דחכמתא גבא, ומילך מטו לרקיעי דחכמתא** -

בשאלה זו ששאלת, כלומר, בזה ששאלת וביקשת לשמוע ממני דברי תורה שחידשתי בלשון 'מלין חדתין עתיקין דנטעון', יודע אני שהחכמה נמצאת אצלך, ודברך מגיעים עד לרקיעים העליונים של החכמה, כי משמעות דברי רבי שמעון היא, שחידושי התורה בוראים שמים חדשים.

כדי שיבאר הזקן לרבי שמעון מדוע העתיק מושבו מן המדבר בחודש תשרי, מקדים הזקן לבאר סוד המדבר שהוא מקום משכן הקליפות.

פתח ההוא סבא - אותו הזקן, ואמר לפרש את הפסוק **'ובמדבר אשר ראית אשר נשאף ה' אלהיך כאשר ישא איש את בנו' וגו'** (דברים א לא). ושאל הזקן, **האי קרא הכי מבעי ליה** - פסוק זה כך היה צריך לכותבו **'ובמדבר אשר נשאף, וקשה, מהו שהוסיף וכתב 'אשר ראית'.** ומשיב הזקן, **אלא, קודשא בריך הוא דבר לון לישראל במדברא** - אלא, הקדוש ברוך הוא הנהיג את בני ישראל במדבר. והרי **מדברא תקיפא** - המדבר קשה הוא, כי הוא מקום הקליפות, **כמה דכתיב** (שם ח טו) **'המוליק במדבר הגדל והגוזא נחש שרף ועקרב וצמאון וגו',** שהם ארבעה מחנות הקליפות, **ומדברא דאיהו תקיף משאר מדברין בעלמא** - ובמדבר הזה שולטים הקליפות יותר משאר המדבריות שבעולם.

לאחר שביאר הזקן שהמדבר הוא מדור הקליפות, מבאר לפי זה הטעם שהלכו בני ישראל במדבר, ויבאר תחילה מצרים, הסטרא אחרא שהיתה ביציאת מצרים.

ומבאר הזקן, **מאי טעמא** - מה הטעם שהקדוש ברוך הוא הולך את ישראל דרך המדבר. ומפרש, **בגין דההוא שעתא דנפקו ישראל ממצרים** - כיון שבאותה שעה שיצאו בני ישראל ממצרים, ויצאו מעול הקליפות שהיו תחת ממשלתם בגולה, **ואשתלימו לשתין רבבן** - ונשלמו להיות ששים ריבוא, דהיינו מרכבה שלימה לקדושה, ולכן **אתתקף מלכותא קדישא ואסתלק על כלא** - התחזקה מידת המלכות הקדושה השורה בעולם הזה, ועלתה לשלוט על כל האומות, וכן היה ממש למעלה **וסיהרא אתנהירת** - והלבנה שהיא מידת המלכות שלמעלה האירה לכל ספירותיה ולכל בני ישראל, וכדון **אתפפא מלכו חייבא** - ואז נכנעה מלכות הרשעה שהיא **סטרא אחרא** והקליפות. ואפיק לון קודשא בריך הוא

במאמר לפנינו מבאר זקן אחד לרבי שמעון הטעם שהיו הולכים בני ישראל במדבר לאחר שיצאו ממצרים. ויבאר כי זה היה כדי שיכניעו את הסטרא אחרא השורה במדבר. ובזה יבאר הזקן לרבי שמעון מדוע הוא דר במדבר כל השנה, ומדוע הוא חוזר לישוב בחודש תשרי.

רבי שמעון ורבי אלעזר בריה - בנו, **הו אולי בארשא** - היו הולכים בדרך, **והו אולי עמהון** - והיו הולכים עמם **רבי אבא ורבי יוסי. עד דהו אולי אערעו בחד סבא** - עד שעדיין היו הולכים בדרכם, פגשו בזקן אחד, **והו אחיד בידה חד ינוקא** - והיה הזקן אוחז בידו נער אחד. **זקף עיניו רבי שמעון וחמא ליה** - הרים רבי שמעון את עיניו וראה את הזקן, אמר **ליה** - לו רבי שמעון **לרבי אבא, ודאי מלין חדתין אית גבן בהאי סבא** - בוודאי דברי חידושי תורה יש לנו לשמוע מאותו הזקן.

כד מטו לגביה - כאשר הגיעו רבי שמעון ופמלייתו אצל אותו זקן, אמר **רבי שמעון** לאותו זקן, אני רואה כי **במטול דקופטורף בגבא קא אתית** - במשא קטריך שיש על גבך אתה בא, כדרך שקושרים אלו ההולכים בדרכים. כלומר, נראה שאתה בא מן הדרך. שאל אותו רבי שמעון, **מאן אנת** - מי אתה. אמר **ליה** - אותו זקן לרבי שמעון, **יודאי אנא** - יהודי אני. אמר רבי שמעון לאותו זקן, **מלין חדתין ודאי יומא דא לגבא** - דברי חידושי תורה בוודאי נשמע ממה שחידשת ביום הזה. ושוב אמר **ליה** - אמר ושאל אותו רבי שמעון, **לאן הוא ארעא** - להיכן הוא ארעא, כלומר, באיזו מדינה היית יושב עד עתה. אמר **ליה** - אמר והשיב אותו זקן לרבי שמעון, **דיורי הוה באינון פרישי מדברא, דהוינא משתדל באורייתא** - דירתך היתה עם אותם שפורשים מן הישוב לדור במדבר, כי שם הייתי עוסק בתורה, **והשתא אתינא לישובא** - ועתה באתי למקום ישוב, **למיתב בצלא דקודשא בריך הוא באלין יומי דירחא שביעא דא** - כדי לישוב בצילו של הקדוש ברוך הוא, דהיינו בצל הסוכה באלו ימי החג של החודש השביעי הזה הוא חודש תשרי.

חדי - שמח **רבי שמעון, אמר** לאותו זקן, **נתיב** - נשב, **דודאי קודשא בריך הוא שדרף לגבן** - שהרי בוודאי הקדוש ברוך הוא שלח אותך אלינו, ועוד אמר **ליה** - רבי שמעון לאותו זקן, **חייך דנשמע מלה מפומך** - חייך, לשון שבועה, שבודאי נשמע דברי תורה מפיו, **מאינון מלין חדתין עתיקין** - מאותם דברים חדשים סודות נעלמים, **דנטענתון תמן במדברא, מהאי ירחא שביעא**

רבי שמעון ורבי אלעזר בריה, הו אולי בארשא, והו אולי עמהון, רבי אבא ורבי יוסי. עד דהו אולי אערעו בחד סבא, והו אחיד בידה חד ינוקא. זקף עיניו רבי שמעון וחמא ליה, אמר ליה לרבי אבא, ודאי מלין חדתין אית גבן פתאי סבא.

כד מטו לגביה, אמר רבי שמעון, במטול דקופטורף בגבא קא אתית, מאן אנת. אמר ליה, יודאי אנא. אמר, מלין חדתין ודאי יומא דא לגבא. אמר ליה, לאן הוא ארעא. אמר ליה, דיורי הוה באינון פרישי מדברא, דהוינא משתדל באורייתא, והשתא אתינא לישובא, למיתב בצלא דקודשא בריך הוא, באלין יומי דירחא שביעא דא.

חדי רבי שמעון, אמר, נתיב, דודאי קודשא בריך הוא שדרף לגבן, אמר ליה, חייך דנשמע מלה מפומך, מאינון מלין חדתין עתיקין, דנטענתון תמן במדברא, מהאי ירחא שביעא. ואמאי אתפרשתון השתא ממדברא, למיתני לישובא. אמר ליה ההוא סבא, בשאלתא דא, ידענא דחכמתא גבא, ומילך מטו לרקיעי דחכמתא.

פתח ההוא סבא ואמר, 'ובמדבר אשר ראית אשר נשאף ה' אלהיך כאשר ישא איש את בנו' וגו' (דברים א לא). האי קרא הכי מבעי ליה, 'ובמדבר אשר נשאף, מהו 'ראית'. אלא קודשא בריך הוא דבר לון לישראל במדברא, מדברא תקיפא, כמה דכתיב (שם ח טו) 'נחש שרף ועקרב' וגו'. ומדברא דאיהו תקיף משאר מדברין בעלמא.

מאי טעמא. בגין דההוא שעתא דנפקו ישראל ממצרים, ואשתלימו לשתין רבבן, אתתקף מלכותא קדישא ואסתלק על כלא, וסיהרא אתנהירת, וכדון אתפפא מלכו חייבא סטרא אחרא. ואפיק לון קודשא בריך הוא

הוא הולך קשור לפנייהם, כיון שהיה נבעת מפניהם, ונטלו את המדבר שהוא נחלתו וגורלו והתיישבו שם. ושואל, **מִנָּלָן** - מנין לנו שראו את סמא"ל הרשע נבעת מפניהם. ומשיב, **מִדְּכָתִיב** - שהרי כתוב בקריעת ים סוף (שמות טו טו) **'אֲזַ נִבְהֵלוּ אֱלֹפִי אָדָם'** ו**אֵלֶּיךָ אֵינִי** - ואותם 'אלופי אָדָם' הם **נָחֵשׁ שָׂרֵךְ וְעֶקְרֵב** וצִמְאֹן, שהם סמא"ל הרשע ומחנותיו הנמצאים במדבר, כמו שהתבאר, והם נבהלו בשעה שנכנסו בני ישראל למדבר.

ועתה מתרץ הזקן לרבי שמעון מדוע הוא דר במדבר כל השנה.

ולפי זה מבאר הזקן לרבי שמעון למה הלך לדור במדבר. ואומר, **וְאֵינִי אוֹף הָכִי אֲתַפְרֹשָׁנָא מִיִּשׁוּבָא לְמַדְבָּרָא תְּקִיפָא, וְלַעֲיִינָא תַּמָּן בְּאוֹרֵייתָא** - וגם אנו נפרדנו מן הישוב לדור במדבר חזק, כדי לעיין ולעסוק שם בתורה, **בְּגִין לְאֲכַפְּיָא לְהֵוֵא סִטְרָא** - כדי להכניע את הסטרא אחרא הנמצא שם על ידי עסק התורה. ו**תו** - ועוד טעם שהלכנו ללמוד במדבר, משום **דְּלֹא מְתִישְׁבֵּן מְלִי דְּאוֹרֵייתָא אֵלָא תַּמָּן** - שלא מתיישבים דברי תורה אלא שם במדבר, **דְּלִית נְהוּרָא אֵלָא הֵוֵא דְּנִפְיָא מְגוּ חֲשׂוּכָא** - שאין אור הקדושה מאיר כל כך אלא אותו שיוצא מתוך החושך, דהיינו מבין הקליפות, ולכן הלך ללמוד במדבר דווקא אשר שם הוא מדור הקליפות, כדי להכניע אותם שם ולהוציא מהם אור הקדושה. וטעם יתרון אור הקדושה הבא מתוך חשכת הקליפות, כיון **דְּכַד אֲתַפְּיָא סִטְרָא דָא, אֲסַתְלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִילָא וְאֲתִיְיָקֵר בִּיקְרִיָּה** - שכאשר נכנעת הסטרא אחרא מתעלה הקדוש ברוך הוא למעלה, ומתכבד בכבודו, **וְלִית פּוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלָא מְגוּ חֲשׂוּכָא** - ואין שלימות עבודת ה', אלא כשמוציא אור הקדושה מתוך החושך, **וְלִית טוֹבָא אֵלָא מְגוּ בִּישָׁא** - ואין טוב אמיתי אלא היוצא מתוך הרע. **וְכַד עָאֵל פֵּר נֶשׁ בְּאוֹרַח בִּישָׁא, וְשִׁבִּיק לִיה** - וכן כאשר נכנס האדם ומתנהג בדרך רעה, ואחר כך עוזב אותה והולך בדרך טובה, **כְּדִין אֲסַתְלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקְרִיָּה** - אז נעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו, **וְעַל דָּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא טוֹב וְרַע כְּחָדָא** - ועל ידי זה הוא שלימות הכל של טוב ורע כאחד, כיון שהרע נכנע לטוב, **וְלֹאֲסַתְלַקָּא לְבַתֵּר** - ולעלות אחר כך את הרע שיהא נכלל בטוב. **וְלִית טוֹב אֵלָא הֵוֵא דְּנִפְיָא מְגוּ בִּישָׁא** - ואין טוב אלא אותו שיצא מתוך הרע, החושך שהוא הקליפות. **וּבְהָאֵי טוֹב אֲסַתְלַק יְקָרִיָּה** - ובזה הטוב שיוצא מן הרע נתעלה כבודו של הקב"ה, **וְדָא אֵיִהוּ פּוֹלְחָנָא שְׁלִים** - זוהי העבודה השלימה להעלות את האור מתוך החושך.

לְמִיֵּהָ בְּמַדְבָּרָא תְּקִיפָא - ולכן הוציא אותם הקדוש ברוך הוא שילכו במדבר החזק, **דְּאֵיִהוּ אַתֵּר וְשִׁלְטָנוּ דְּסַמְא"ל חֲתִיבָא** - שהוא מקומו ושליטתו של סמא"ל הרשע, **דְּאֵיִהוּ דִּילִיָּה מְמֹשׁ** - שהמדבר הוא רשותו ממש. והביאם הקדוש ברוך הוא בתחומו, **בְּגִין לְתַבְרָא תּוֹקְפִיָּה וְחִילִיָּה** - כדי לשבור את תוקפו וכוחו, שהם כוחות הסומא המתפשטים ממנו. וכן **וּלְכַתָּתָא לִיה** - ולכתת את סמא"ל הרשע עצמו. **וְלֹאֲכַפְּיָא רִישִׁיָּה דְּלָא יִשְׁלוּט** - וכן להכניע את ראשו שלא ישלוט, שלא יוכל לינוק מן הקדושה לעולם.

לאחר שביאר הזקן כי הקב"ה הוליד את בני ישראל למדבר כדי להכניע את הסטרא אחרא ומחנותיה, יבאר כי על ידי החטאים שחטאו שלט עליהם הסטרא אחרא.

וְאֵלְמָלָא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל - ואלמלא שחטאו בני ישראל בחטא העגל והמרגלים, **בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֲעַבְרָא לִיה מְעַלְמָא** - היה רוצה הקדוש ברוך הוא להעביר את סמא"ל הרשע ומחנותיו ולאבדו מן העולם, **וְעַל דָּא אֲעַבְרָא לִיה בְּאֲחֻסְנִיתָהּ וְעַדְבִּיהּ וְחוֹלְקִיָּה מְמֹשׁ** - ולשם כך העביר את בני ישראל במדבר שהוא נחלתו וגורלו וחלקו של סמא"ל הרשע, כדי שעל ידי זה יתבטל ויעבור מן העולם. אבל **פִּינִין דְּחָאבוּ בְּכַמָּה זְמַנִּין, נִשְׁיָךְ לֹון חוּיָא** - כיון שחטאו בני ישראל בכמה פעמים, נשך אותם הנחש שהוא סמא"ל הרשע. **וְכַדִּין אֲתַקִּיָּים** - ואז כשהלכו ישראל במדבר התקיים מה שאמר הקדוש ברוך הוא לנחש הוא סמא"ל הרשע **'הוּא יִשׁוּפֵךְ רֹאשׁוֹ וְגו'** (בראשית ג טו), שפירשו שהאדם יכה את הנחש בראש, והיינו כי **יִשְׂרָאֵל מַחוּ רִישִׁיָּה בְּקִדְמִיתָא** - בני ישראל היכו וכיתתו את ראש סמא"ל הרשע בתחילה. אלא **וְלֹא יִדְעִי לְאֲסַתְמָרָא מִיָּנִיָּה** - ולא ידעו להישמר ממנו שלא לחטוא, לכן **וּלְבַתֵּר אֵיִהוּ מָחָא בְּבַתְרִייתָא, וְנִפְלֹו כְּלָהוּ בְּמַדְבָּרָא** - לאחר מכן היכה אותם סמא"ל הרשע באחרונה על ידי שהחטאים, ומתו כולם במדבר, **וְאֲתַקִּיָּים** - והתקיים סוף הפסוק **'וְאֵתָה תִּשׁוּפְנוּ עֵקֶב' (שם)**, כי בסוף הכה והחטא סמא"ל הרשע את בני ישראל. **וְאַרְבַּעִין שָׁנִין לָקוּ מִיָּנִיָּה, לְקַבֵּל אֲרַבְּעִין מַלְקוּת דְּבִי דִּינָא** - וארבעים שנה לקו בני ישראל מסמא"ל הרשע, כי בשנים אלו נכשלו בכמה עבירות, כנגד ארבעים מלקות שלוקים בבית דין.

לאחר שביאר הזקן סוד המדבר, חזר לתרץ את הפסוק 'ובמדבר אשר ראית אשר נשאר'.

ומסיים הזקן את תירוץ הפסוק, **וְעַל דָּא כְּתִיב 'וּבְמַדְבָּר אֲשֶׁר רָאִית', וְלֹא 'וּבְמַדְבָּר אֲשֶׁר נִשְׁאַר', כִּי בְּעִינֵיהוּ הוּוּ חֲמָן לְהֵוֵא מְאִרִי דְּמַדְבָּרָא אֲזִיל כְּפִית קַמִּיָּהוּ, וְנִשְׁלִי אֲחֻסְנִיתָהּ וְעַדְבִּיָּה** - בעיניהם היו רואים את אדון המדבר שהוא סמא"ל הרשע, כאילו

לְמִיֵּהָ בְּמַדְבָּרָא תְּקִיפָא, דְּאֵיִהוּ אַתֵּר וְשִׁלְטָנוּ דְּסַמְא"ל חֲתִיבָא, דְּאֵיִהוּ דִּילִיָּה מְמֹשׁ, בְּגִין לְתַבְרָא תּוֹקְפִיָּה וְחִילִיָּה, וּלְכַתָּתָא לִיה, וְלֹאֲכַפְּיָא רִישִׁיָּה דְּלָא יִשְׁלוּט.

וְאֵלְמָלָא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל, בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֲעַבְרָא לִיה מְעַלְמָא, וְעַל דָּא אֲעַבְרָא לִיה בְּאֲחֻסְנִיתָהּ וְעַדְבִּיהּ וְחוֹלְקִיָּה מְמֹשׁ, פִּינִין דְּחָאבוּ בְּכַמָּה זְמַנִּין, נִשְׁיָךְ לֹון חוּיָא, וְכַדִּין אֲתַקִּיָּים 'הוּא יִשׁוּפֵךְ רֹאשׁוֹ' וְגו' (בראשית ג טו), יִשְׂרָאֵל מַחוּ רִישִׁיָּה בְּקִדְמִיתָא, וְלֹא יִדְעִי לְאֲסַתְמָרָא מִיָּנִיָּה, וּלְבַתֵּר אֵיִהוּ מָחָא בְּבַתְרִייתָא, וְנִפְלֹו כְּלָהוּ בְּמַדְבָּרָא, וְאֲתַקִּיָּים 'וְאֵתָה תִּשׁוּפְנוּ עֵקֶב' (שם). וְאַרְבַּעִין שָׁנִין לָקוּ מִיָּנִיָּה, לְקַבֵּל אֲרַבְּעִין מַלְקוּת דְּבִי דִּינָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב 'אֲשֶׁר רָאִית', בְּעִינֵיהוּ הוּוּ חֲמָן לְהֵוֵא מְאִרִי דְּמַדְבָּרָא, אֲזִיל כְּפִית קַמִּיָּהוּ, וְנִשְׁלִי אֲחֻסְנִיתָהּ וְעַדְבִּיהּ. מִנָּלָן. מִדְּכָתִיב (שמות טו טו) 'אֲזַ נִבְהֵלוּ אֱלֹפִי אָדָם', וְאֵלֶּיךָ אֵינִי נָחֵשׁ שָׂרֵךְ וְעֶקְרֵב'.

וְאֵינִי אוֹף הָכִי אֲתַפְרֹשָׁנָא מִיִּשׁוּבָא לְמַדְבָּרָא תְּקִיפָא, וְלַעֲיִינָא תַּמָּן בְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין לְאֲכַפְּיָא לְהֵוֵא סִטְרָא. וְתוּ דְּלֹא מְתִישְׁבֵּן מְלִי דְּאוֹרֵייתָא אֵלָא תַּמָּן, דְּלִית נְהוּרָא אֵלָא הֵוֵא דְּנִפְיָא מְגוּ חֲשׂוּכָא, דְּכַד אֲתַפְּיָא סִטְרָא דָא, אֲסַתְלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִילָא, וְאֲתִיְיָקֵר בִּיקְרִיָּה, וְלִית פּוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלָא מְגוּ חֲשׂוּכָא, וְלִית טוֹבָא אֵלָא מְגוּ בִּישָׁא. וְכַד עָאֵל פֵּר נֶשׁ בְּאוֹרַח בִּישָׁא, וְשִׁבִּיק לִיה, כְּדִין אֲסַתְלַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקְרִיָּה, וְעַל דָּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא טוֹב וְרַע כְּחָדָא, וְלֹאֲסַתְלַקָּא לְבַתֵּר פְּטוּב. וְלִית טוֹב אֵלָא הֵוֵא דְּנִפְיָא מְגוּ בִּישָׁא. וּבְהָאֵי טוֹב, אֲסַתְלַק יְקָרִיָּה, וְדָא אֵיִהוּ פּוֹלְחָנָא שְׁלִים.

כבודו של הקב"ה, וְדָא אֵיִהוּ פּוֹלְחָנָא שְׁלִים - זוהי העבודה השלימה להעלות את האור מתוך החושך.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

